

УДК 303.094:314.743(=161.2) (71) (045)

КОНДРАШЕВСЬКА ЮЛІЯ,*кандидат історичних наук, викладач,**Навчально-науковий Гуманітарний інститут Національного авіаційного університету, м. Київ*

ПРОБЛЕМА ЗБЕРЕЖЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ УКРАЇНСЬКОЇ ДІАСПОРИ (НА ПРИКЛАДІ УКРАЇНЦІВ КАНАДИ В ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХХ ст.)

У статті розглядається питання збереження національної ідентичності українців, які проживають за межами України. Зосереджено увагу на засобах та методах, які сприяли науковому розвитку відповідних досліджень. Проаналізовано здобутки українців у науковому, освітньому, політичному, духовному та культурному напрямках. З'ясовані аспекти, які сприяли розвитку української самобутності в еміграції.

Ключові слова: еміграція; українці Канади; національна ідентичність; діаспора.

Постановка проблеми та стан її вивчення. Питання збереження національної ідентичності завжди було й залишається надзвичайно актуальним. Особливо актуальним воно є по відношенню до українців, які проживають за межами своєї Батьківщини, адже в нових умовах життя основним завданням є швидка та успішна адаптація та інтеграція в країні поселення, а збереження власної ідентичності відходить на другий план. Саме тому дуже легко втрачається зв'язок з історичною Батьківщиною, а для його утримання й поширення потрібно докласти чимало зусиль. Один із успішних прикладів щодо збереження національної самобутності продемонструвала українська етнічна група Канади, яка посідає друге місце за чисельністю українців, які проживають за межами України і перше за своєю активністю в розвитку громадського, культурного та духовного життя. Крім успішної інтеграції в нове суспільство, професійного визнання та успіхів у різних сферах життя, українці постійно дбали про збереження власної культури, мови, традицій тощо. Тому вивчення їхнього досвіду в питанні збереження національної ідентичності є досить важливим як для інших українських етнічних груп, які виїхали на постійне проживання за кордон, так і для громадян України в цілому. Т. Лупул, Ю. Недужко, В. Піскун [6, 8-9] розглянули деякі аспекти становлення та утвердження української діаспори в Канаді як такої, що дбає про збереження своєї ідентичності. Приміром, Т. Лупул у своїй монографії [6] описує українців як одну з найактивніших етнічних груп Канади щодо розвитку власної культури в цій країні. Цей факт, на думку автора, сприяв тому, що до урядової робочої групи з розробки політики багатокультурності були залучені також українці. Ю. Недужко у своїй роботі акцентує на тому, що українська діаспора в другій половині ХХ ст. приділяла значну увагу освітньо-виховній системі молодшого покоління, створивши широку мережу власних шкіл із навчанням українською мовою [8]. Деякі аспекти релігійного та духовного життя підіймала у своїй роботі В. Піскун [9], але тема національної ідентичності української діаспори потребує окремого комплексного дослідження.

При написанні статті ставилася **мета** - розглянути здобутки української етнічної групи Канади в питанні

збереження власної національної самобутності та з'ясувати засоби й методи історичних наукових досліджень із цієї тематики.

Виклад основного матеріалу. Упродовж усього ХХ ст. і до сьогодні потік емігрантів з України продовжує зростати. Особливо в останні десятиліття зросла кількість висококваліфікованих фахівців, які виїхали з України. За даними, отриманими в результаті опитування, проведеного у квітні 2016 р. інститутом Горшеніна, майже половина респондентів (понад 40 %) відповіли, що мають серйозні наміри виїхати з України працювати за кордон. За результатами опитування компанії GfK Ukraine, 8 % громадян України (а це близько 3 млн осіб) найближчим часом планують трудову міграцію за кордон. До прикладу, 5 років тому ця кількість була майже вдвічі меншою - 1,2 млн осіб [11]. Найбільш популярними для запланованої трудової міграції є розвинуті західні країни Європи, США та Канада. Остання, у свою чергу, проводить активну міграційну політику. Так, з 2013 р. міністерством імміграції та мультикультуралізму Канади запроваджена програма Federal Skilled Worker, нові критерії якої забезпечують найкращий вибір кваліфікованих іммігрантів, яких потребує економіка [Там само].

Крім високого рівня життя, гнучкої міграційної політики, широких можливостей для самореалізації, Канада приваблює українців ще й тим, що це багатонаціональна країна, в якій легко уживаються понад сто різних етнічних груп. Зважаючи на строкатий національний склад населення уряд Канади ще в 1971 році запровадив, так звану "політику багатокультурності", яка дозволила всім національним меншинам вільно розвивати власну культуру. У розробці цієї політики беззаперечно роль відіграла й українська етнічна група на чолі з Ярославом Рудницьким, яка подала найбільшу кількість поправок до розгляду урядової комісії.

Багатокультурність - це характерний для деяких поліетнічних держав стан суспільства, в якому порівняно помітний та стійкий розвиток отримали декілька етнічно різних культур. Це пов'язано з якісною стороною поліетнічного характеру суспільства, де різні етнічні культури не просто існують, наприклад, формально, а розвиваються реально й практично, часто користую-

чись відповідною підтримкою з боку держави. Останнє характерно для сучасної Канади, де протягом останніх десятиріч на державному рівні підтримується теорія та втілюється практика багатокультурності [1].

Канадська політика багатокультурності (Multiculturalism) ґрунтується на офіційному юридичному визнанні рівноправ'я культур усіх етнічних спільнот, які проживають у країні. Це проявляється в здійсненні спеціальних програм, розвитку та підтримці всіх культур з боку державних агентств та відомств. У тій чи іншій формі багатокультурність як явище існує майже в усіх поліетнічних країнах, однак її офіційне визнання та функціонування у вигляді спеціального комплексу політико-правових та ідеологічних засад найбільшого поширення набуло в Канаді.

Питання збереження національної ідентичності в умовах існування "канадської мозаїки" в другій половині ХХ ст. україно заострилося. У той час, коли імміграція та етнічна різноманітність була найбільш характерною для канадського життя, ці риси не часто набували широкого розповсюдження та легітимності серед правлячих кіл. І лише наприкінці 1960-х - на початку 1970-х років політичний курс канадського уряду почав зазнавати серйозних змін. Офіційне керівництво відмовилося від погляду на те, що фундаментом "канадськості" є лише дві нації-засновниці, найміцнішими є зв'язки з Великобританією, а в культурній сфері домінуючим є винятково англоконформізм [6, с. 283].

Найспецифічніша риса суспільства Канади - це етнокультурна мозаїчність. Характерним для цього поняття є те, що жодна з етнічних груп Канади кількісно не складає більшості населення країни. Тут проживають і співіснують різні меншини, пов'язані між собою загальнонаціональною ідеєю. Більшість із них уважають себе канадцами, але підкреслюють своє етнічне походження.

Порядк з федеральною програмою з багатокультурності діють і провінційні програми. Так, після схвалення першого в Альберті шкільного законодавства про двомовні програми в 1971 р. школи західної Канади почали пропонувати навчання на основі українсько-англійських двомовних програм [7, с. 7]. Подібні закони були впроваджені пізніше в Саскачевані та Манітобі. Українська мова в Канаді, зі своєю сторічною історією автономного від України розвитку, вивчалася студентами українознавчих інститутів, наприклад, таких як Канадський інститут українських студій ([http://uk.wikipedia.org/wiki...Canadian Institute of Ukrainian Studies](http://uk.wikipedia.org/wiki...Canadian_Institute_of_Ukrainian_Studies)) в Едмонтоні.

Реалізація засад багатокультурності в освіті зводилася не тільки до викладання рідної мови дітям із етнічних груп (чи навіть до створення для них шкіл із рідною мовою викладання) - вона передбачала перспективу перегляду всієї системи організації освіти й характеру викладання багатьох предметів: від мов та історії до природничих дисциплін. А звідси випливають проблеми написання підручників із позицій багатокультурності, перепідготовка вчителів, запровадження нових навчальних методик тощо [12].

Українці Канади в особі відомих політичних та громадських діячів та організацій зробили вагомий внесок у розробку головних положень концепції багатокультурності. Їхня активна участь у цьому процесі - подача поправок та пропозицій, обговорення прийняття курсу на багатокультурність, формування виконавчих органів цієї політики - підтвердила здатність українців у їхніх важелях впливу на уряд Канади стосовно питань, що торкались їх як етнічної групи, з урахуванням власних інтересів.

Головним чинником збереження національної ідентичності Ярослав Рудницький уважав компактність місця проживання, створення сімей з представників однієї етнічної групи, активну просвітницьку роботу церкви та громадських організацій, навчання рідною мовою, наявність власних ЗМІ тощо [7, с. 10]. Усе це мала українська діаспора Канади в 1950-1990 рр. і через політику багатокультурності прагнула лише розвивати та примножувати.

Особлива роль у збереженні національної ідентичності відводилася молоді. Молодь - це майбутнє будь-якого суспільства. Це його опора та найактивніша частина. Тому для її виховання та навчання була створена й упроваджена в життя ціла система освітніх розробок, спрямована на виховання нового покоління українців у Канаді.

Важливу роль у цьому процесі відіграла освітньо-виховна діяльність, яка забезпечувала підготовку національно-свідомого молодого покоління зарубіжних українців, здатного заповнити кадрові "прогалини" внаслідок відходу від активної громадсько-політичної діяльності старшого покоління еміграції [2, с. 190]. Подібна діяльність сприяла зростанню національної свідомості молодих емігрантів, вихованню патріотичної любові до України, усвідомленню себе членами української громади в країні поселення, формуванню кадрової бази нових молодих борців за державну незалежність України. Саме на період третьої хвилі еміграції (кінець 1940-х - початок 1990-х років) припала активна пропагандистська діяльність української еміграції з викриття злочинів СРСР щодо своїх громадян та популяризація питання незалежності України.

Наприкінці 60-х - на початку 70-х років ХХ ст. українська діаспора Заходу, у тому числі й Канади, створила розгалужену систему національної освіти та виховання, яка повинна була забезпечувати високий рівень самосвідомості молодого покоління еміграції, його активну участь у житті української громади та боротьбі за демократію й державну незалежність України. Вона включала в себе:

- 1) дошкільну освіту - дитячі садочки, підготовчі класи;
- 2) початкову та середню школу - навчання після уроків, українські недільні школи, двомовні державні школи, школи при українських релігійних організаціях;
- 3) вищу школу - отримання дипломів про вищу освіту в галузі українознавства в університетах Канади, вивчення українознавчих дисциплін, функціонування курсів підвищення кваліфікації для вчителів - викладачів українознавчих предметів, існування програм здобуття наукових ступенів з українознавства в Канадському інституті українських студій при Альбертському університеті (КІУС), Оттавському і Торонтському університетах та деяких інших [8]. У великих містах були введені курси українознавства. Пізніше почали відкриватись кафедри української мови при різних університетах.

У 1944 р. у Саскачеванському університеті було створено першу в Північній Америці кафедру українознавства. На початку 50-х років ХХ ст. українознавчі студії почали поширюватися в інших університетах Канади: у Манітобському було започатковано факультет слов'янських мов, Оттавському та Торонтському університетах студенти почали вивчати українознавчі предмети [Там само].

Дисципліни, які вивчали студенти, були такими: курси історії України, української мови та літератури, програми спеціалізації з української мови й літератури на бакалаврському, магістерському і докторському рівнях підготовки фахівців [4, с. 115]. У 1960-ті рр. українська

мова була введена в програму університетів Монреалю, Оттави, Ванкувера тощо.

У другій половині ХХ ст. Канада стає одним із центрів української історичної науки на Заході. Розвиток науки в Канаді пов'язаний, перш за все, із виникненням тут таких важливих наукових центрів, як Канадська українська вільна академія наук (УВАН) та Канадське наукове товариство імені Тараса Шевченка (НТШ) [3, с. 172].

До складу УВАН у Канаді увійшли Інститут слов'янознавства, Інститут українознавства, Комісія народознавства, Комісія бібліографії УВАН, бібліотека та архів. У цей період УВАН почав активно співпрацювати з такими науковими установами, як Британський музей у Лондоні, Амстердамський університет у Голландії, Музей Кембріджа, Президія УВАН у Нью-Йорку, Франції, Німеччині та ін. [Там само, с. 173]. Академія постійно проводила наукові симпозиуми, конференції, сесії, на які запрошувались провідні вчені української діаспори та західні дослідники. Велась активна видавнича діяльність, випускався "Бюлетень УВАН", "Літопис УВАН", різні збірники з літератури, українознавства. Загалом до 1995 р. було видано понад 90 праць [Там само, с. 174].

Серед основних напрямків роботи Канадського НТШ були: проведення щорічних наукових конференцій, академічних вечорів, організація бібліотеки, архіву та музею, видавнича діяльність (видавалися "Записки НТШ", "Бібліотека українознавства", "Український архів"). Щороку проводилась Шевченківська сесія з нагородження шевченківських лауреатів.

Серед багатьох українських видань у світі одним із наймасштабніших і найвідоміших було видання Енциклопедії українознавства, до виходу якої Канадське НТШ мало безпосереднє відношення. Енциклопедія вміщувала три томи статей, шість словників та два томи англійською мовою [16, с. 321; 17].

Створення Канадського інституту українських студій стало непересічною подією в розвитку національної історичної науки. Від перших днів свого існування він став важливим науковим та навчальним центром українознавства не лише Канади, а й усієї української діаспори. Чималим був його вплив на деідеологізацію історичних досліджень в Україні, ініціювання й фінансування низки археографічних установ. КІУС, разом з Українським інститутом Гарвардського університету (УІГУ), став дослідницькою інституцією, орієнтованою на найтіснішу інтеграцію до західного англомовного наукового середовища.

В Альбертському університеті вивчати українознавчі предмети почали на початку 1950-х рр. У 1970-х рр., із уведенням політики багатокультурності в Канаді, українознавчі курси були запроваджені у Макмастерському університеті, університетах Британської Колумбії, Калгарі, Віндзора, Йорка, Макгілла та Західного Онтаріо [8]. Наприкінці 1970-х рр. українознавчі дисципліни викладалися в 14 університетах Канади, курси з українознавства - у 18 канадських університетах. Загальна їх кількість сягала 159.

Поряд із необхідністю забезпечення української освіти для молодого покоління українців Канади стояла ще одна нагальна проблема - виховання національно свідомої, патріотично налаштованої молоді. Саме тому в 50-х рр. минулого століття не лише в Канаді, а й серед української діаспори країн Заходу стояло питання створення Української виховної системи (УВС), яка була прийнята 1959 р. Основними напрямками в ній були:

1) інтелектуальне виховання - оволодіння загальною та спеціальною освітою, необхідною для особис-

того й суспільного життя; здобуття вищої освіти для того, щоб зайняти гідне становище в науковому, політичному або економічному житті країни поселення;

2) національне виховання - збереження національної самобутності, української культури, продовження традицій свого народу, що було основою патріотичного виховання;

3) релігійно-моральне виховання - досягнення релігійної і моральної зрілості та розвитку гуманістичного світогляду;

4) суспільно-громадське виховання - формування готовності до громадської діяльності та пристосування в суспільстві;

5) фізично-естетичне виховання - забезпечення фізичного здоров'я й естетичного виховання молоді як важливих елементів у розвитку особистості [8; 11, с. 240-241].

Утілення в життя основних пунктів УВС покладалося на родину, церкву, молодіжні організації, школу тощо.

Як бачимо, в українській діаспорі Канади молодь відіграла важливу роль. На неї спиралась старша генерація емігрантів. У зв'язку із цим, перед українською громадою в Канаді постало питання створення відповідної освітньої та виховної системи, яка б відповідала завданням підготовки освічених, патріотично налаштованих до України громадян Канади. Це було складно, адже молодь легко піддавалась асиміляційним процесам. Нове покоління еміграції було народжене поза Україною, не проживало на українських землях та вважалося громадянами Канади. Тому це ще більше ускладнювало завдання виховання молоді в дусі українського патріотизму. І все ж система такого виховання та освіти була створена й дала свої позитивні результати.

Ще одним важливим чинником у збереженні української ідентичності були преса та видавництва. Видання підручників було нагальною потребою в навчанні. І не лише українською мовою, але й англійською. Навіть ті, хто вже не вмів писати чи читати українською, усе ж цікавилися історією та новинами з України. Так, було видано англійською мовою "Історію України-Руси" М. Грушевського, "Історію України" Д. Дорошенка; підручники з української мови та літератури, "Кобзар" Т. Шевченка тощо [4, с. 116].

Чільне місце посідали українські видавництва у Канаді - "Гомін України", "Добра книжка", "Євшан-зілля", "Новий шлях", "Нові дні", "Славута", "Тризуб", "Українські вісті", а також видавництва при НТШ, Канадському інституті українських студій (КІУС), Торонтському університеті та ін. [9, с. 200].

До культурних здобутків українців Канади, що свідчать про збереження їхньої національної ідентичності, можна також віднести розвиток музейної справи. До прикладу, у провінції Альберта діяльність Міністерства з питань багатокультурності є зразком підтримки української етнічної спадщини через створення музею, який демонструє історію раннього українського поселення в Канаді. Цей музей можна сміливо назвати культурним надбанням українців Канади, що свідчить про їхню відданість національним традиціям. Знаходиться він недалеко від Едмонтону і є прототипом Національного музею народної архітектури та побуту України Пирогово.

"Село україно-канадської культурної спадщини" (Ukrainian Cultural Heritage Village) - це музей під відкритим небом, розташований за 80 км на схід від міста Едмонтон в екокультурній території Калина-кантрі, який завдяки перевдягнутим відповідно епосі працівникам-акторам відтворює життя й побут першопоселенців у східно-центральної частині Канади. Зокрема, тут демонструється побут українців у період 1892-1930 рр.

Справжні автентичні хати й домівки з околиць було перевезено до цього музею та реставровано відповідно до часів початку двадцятого сторіччя [15]. Також тут приділено велику увагу історичній автентичності і концепції відтворення живої історії. У музеї представлена хата Івана Пилипова (Єдна-Стар, Альберта; 1926-1928 рр.) та Василя Гавриляка (Шандро, Альберта, 1927 р.), які були першими емігрантами з України.

Ще один, не менш цікавий, екотуристичний музей "Калина-кантрі" (Kalyna Country Ecomuseum) розташований у культурному регіоні в східно-центральної Альберті, де історично проживало багато етнічних українців та було збудовано багато їхніх церков [Там само]. Музей був створений групою ентузіастів, учених та етнографів за підтримки місцевих адміністрацій. До "Калина-кантрі" входить кілька музеїв, пам'яток архітектури, озер та монументів. Він є особливим місцем відпочинку місцевого населення, адже розташований на берегах ріки Північний Саскачеван, на території всевітньовідомих фермерських господарств. Ці панорами нагадують Україну.

Згодом у "Калина-кантрі" сформували популярні туристичні маршрути, які включали в себе екскурсії в "Село україно-канадської культурної спадщини", місто Веревіль зі своєю найбільшою у світі писанкою, місто Колд-Лейк з його околицями, у 12-кілометровому радіусі яких розташовано аж 48 християнських храмів - переважно українських.

У 1974 р. уряд Альберти на чолі з тодішнім міністром культури Хорстом А. Шмідтом планували призначити кожний перший понеділок серпня як щорічне свято культурної спадщини мешканців Альберти [Там само]. У 1976 р. одинадцять різних етнокультурних громад міста Едмонтона, на чолі з українською, зібрались разом у парку імені В. Гавриляка, щоб презентувати свої культуру, традиції та мистецтво.

Такі фестивалі швидко стали популярними та проводяться щорічно на території найбільших українських музеїв Канади, що сприяє подальшому розвитку й популяризації української культури далеко за межами України.

Українська діаспора Канади найбільш згуртована в сенсі культури, духовності та в здійсненні соціальної та політичної діяльності. Ось як зазначила у своєму інтерв'ю українському щотижневикові перша жінка на постах міністра юстиції, голови оборонного комітету та прем'єр-міністра Канади (1993 р.) Кім Кемпбелл про оцінку ролі української діаспори в житті Канади: "Краще, що можна сказати про українців Канади, це те, наскільки успішно вони інтегровані в мейнстрім канадського суспільства. Українці є скрізь, і ніхто навіть не думає про це, доки не почує слов'янських імен. Але в певних випадках вони відіграють істотну роль. Наприклад, Канада дуже швидко визнала незалежність України і не лише тому, що ми відчували політичний тиск, який змушував нас це зробити, скільки тому, що знали про бажання українців отримати довгоочікувану незалежність. Канада - це країна, котра певною мірою має українську душу" [5, с. 20].

Культура українців є невід'ємною частиною загальноканадської культури. Комедійна актриса Люба Гой, художник Василь Курилик, письменниця Мирослава Косташ широко відомі за межами української громади. Українські національні хори, танцювальні ансамблі, драматичні гуртки, оркестри гастролюють усюю країною і поза її межами. Не було жодної української організації чи товариства, незалежно від політичних або релігійних уподобань їхніх членів, де б не існували гуртки художньої самодіяльності. Окрім того, при кожній церкві

обов'язково створювався хор. Відомими свого часу були, зокрема, хор "Бандурист" при церкві святого Володимира, хор "Канада" у Вінніпезі, хори в народних домах Торонто й Монреалю [14, с. 197].

Широкого розповсюдження набуло і художнє мистецтво. У Торонто є галереї українського образотворчого мистецтва "Фокус", "Канадсько-українська мистецька фундація" і галерея при Інституті святого Володимира. У палаці "Каса Лома" є відділ української культури з постійною виставкою і кількома музейними збірками, головне з народного мистецтва [15].

У Канаді діє низка українських архівів, музеїв, бібліотек. У Саскатуні - Український музей Канади з філіями в Едмонтоні, Вінніпезі й Торонто; у Вінніпезі - Український культурний та освітній центр; в Едмонтоні - Українсько-канадський архів та музей Альберти та ін. [9, с. 181].

У 1951 р. у Торонто був установлений перший на північноамериканському континенті пам'ятник Тарасу Шевченку (згодом пам'ятники поетові постали також у Вінніпезі та Тіммінсі). Пам'ятники Лесі Українці встановлено у Вінніпезі, Саскатуні й Торонто, В. Стефанику - поблизу Едмонтона і Торонто, І. Франку - у Вінніпезі [13]. 23 жовтня 1980 р. в Едмонтоні був відкритий перший у Канаді пам'ятник жертвам Голодомору 1932-1933 рр. в Україні (автор - скульптор з Монреалю Людмила Теметя). Подібні монументи встановлені у Вінніпезі, Віндзорі та Калгарі [Там само].

Висновки

Отже, українці Канади досить успішно інтегрувалися в багатоетнічне середовище нової країни, стали її повноцінними громадянами, зайняли гідні ніші канадського суспільства, але при цьому змогли зберегти свою національну самобутність, культуру та традиції. Звичайно, асиміляційні процеси позначилися на українській етнічній групі й із плином часу будуть позначатися все більше. Тим не менше, інтегруючись у нове середовище, українці змогли зберегти свою національну ідентичність. Про це свідчать двомовні програми у школах та вишах, створення українських наукових центрів, творчих осередків, різноманітних культурних фестивалів, музеїв тощо. Майже в кожній провінції Канади можна зустріти щось українське - від пам'яток архітектури до назв вулиць чи місцевостей. Усе це стало можливим завдяки єдності та наполегливій праці українців. Процес збереження національної самобутності українців у Канаді був відповіддю на потребу самоідентифікації української етнічної групи та вміння знаходити своє місце в соціальній структурі канадського суспільства. Українці в середині ХХ ст. створили в Канаді свою власну унікальну ідентичність на основі усвідомлення та підтримки самобутньої культури, національності та віросповідання. У Канаді існує власна культурна мозаїка, і багато з її елементів - українські. Таким чином, українська етнічна група з її розвиненою системою громадських, культурних, освітніх осередків є невід'ємною частиною багатонаціональної країни.

ЛІТЕРАТУРА

1. Багатокультурність - Українська етнографія [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://etno.us.org.ua/tag/багатокультурність/>.
2. Балицька Ю. О. Молодіжна політика Конгресу українців Канади як перспектива розвитку в майбутньому / Ю. О. Балицька // Актуальні проблеми міжнародних відносин. - Чернівці, 2008. - Вип. 76, ч. 2. - С. 188-190.
3. Гриньох Н. Діяльність українських науково-історичних установ у Канаді в 50-80 рр. ХХ ст. / Н. Гриньох // Діаспора як

чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті. Перша міжнародна наукова конференція. Збірник доповідей. - Львів, 2006. - С. 172-180.

4. Заячук Ю. Освітня діяльність вищих українознавчих інституцій Канади: історичний контекст і тенденції сьогодення / Ю. Заячук // Український вимір. Міжнародний зб. інформаційних, освітніх, наукових, методичних статей і матеріалів з України та діаспори. - Ч. 4. - Кн. 2. - Ніжин : Вид-во НДУ ім. М. Гоголя, 2005. - С. 111-126.

5. Кафтан О. Кім Кемпбелл: Українська політика ніде не буває нудною / О. Кафтан // Коментарі. - 2010. - 9 квітня. - 23 с.

6. Лупул Т. Політизація етнічності як інституційний фактор сучасного процесу канадського націєтворення / Т. Лупул. - Чернівці, 2010. - 357 с.

7. Марунчак М. Сорок років праці Комітету українців Канади 1940-1980 / М. Марунчак. - Вінніпег, 1981. - 24 с.

8. Недужко Ю. Освітньо-виховні аспекти діяльності української діаспори країн Заходу в контексті боротьби за державну незалежність України (середина 40-х - 80-ті роки ХХ ст.) [Електронний ресурс] / Ю. Недужко. - Режим доступу : <http://www.history.org.ua/JournALL/xxx/12/26.pdf>.

9. Піскун В. М. Українська політична еміграція й діаспора у ХХ столітті: форми культурного й інтелектуального узваження в країнах проживання / В. М. Піскун // Українство у світі: традиційність культури та спільнотні взаємини : [монографія] / [Піскун В. М., Цілко А. В., Щербатюк О. В. та ін.]. - К. : ЗАТ "Нічлава", 2004. - 252 с.

10. Радчук О. У пастці економічної безвиході: нові ризики трудової міграції для України [Електронний ресурс] / О. Рад-

чук // Слово і діло. - 2016. - 15 червня. - Режим доступу : <https://www.slovoidilo.ua/2016/06/15/kolonka/aleksandr-radchuk/ekonomika/u-pastci-ekonomichnoyi-bezvyxodi-novi-ryzkyk-trudovoyi-mihracziyi-dlya-ukrayiny>.

11. Семчишин М. Напрявні Української виховної системи / М. Семчишин // Матеріали Другого Світового Конгресу Вільних Українців. - Торонто-Нью-Йорк-Лондон, 1986. - 283 с.

12. Слоньовська О. Б. Теоретичні засади багатокультурності та світовий досвід [Електронний ресурс] / О. Б. Слоньовська. - Режим доступу : <http://studentam.net.ua/content/view/7538/97/>.

13. Теоретичні та методологічні проблеми дослідження всесвітньо-історичного процесу [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.history.org.ua/?l=EHU&verbvar=Kanada&abcvar=14&bbcvar=1>.

14. Тюрменко І. Роль Української православної церкви в Канаді у збереженні національних та культурних цінностей (друга половина 40-х - початок 70-х років ХХ ст.) / І. Тюрменко // Діаспора як чинник утвердження держави Україна у міжнародній спільноті : міжнар. наук.-практ. конф., 18-20 червня 2008 р.: тези доп. - Львів, 2008. - 211 с.

15. Українці у Канаді - від хлібного колоска до Уейна Гретького [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://surma.moy.su/publ/1-1-0-2513>.

16. Хом'як М. Хроніка осередку Наукового товариства ім. Шевченка на Західню Канаду / М. Хом'як // Західньоканадський збірник. - Ч. 2. - Едмонтон, 1975. - С. 321-349.

17. Ukraine a concide encyclopedia. - Toronto : Ukrainian National Associton, 1982, 1988. - V. 1, 2.

Кондрашевская Юлия,

кандидат исторических наук, преподаватель,

Учебно-научный Гуманитарный институт Национального авиационного университета, г. Киев

ПРОБЛЕМА СОХРАНЕНИЯ НАЦИОНАЛЬНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ УКРАИНСКОЙ ДИАСПОРЫ (НА ПРИМЕРЕ УКРАИНЦЕВ КАНАДЫ ВО ВТОРОЙ ПОЛОВИНЕ ХХ в.)

В статье рассматривается вопрос сохранения национальной идентичности украинцев, проживающих за пределами Украины. Сосредоточено внимание на средствах и методах, способствовавших научному развитию соответствующих исследований. Проанализированы достижения украинцев в научном, образовательном, политическом, духовном и культурном направлениях. Выявлены аспекты поддержки и развития украинской самобытности в эмиграции.

Ключевые слова: эмиграция; украинцы Канады; национальная идентичность; диаспора.

Kondrashevska Yuliia,

Candidate of Historical Sciences,

Education and Scientific Institute for the Humanities, National Aviation University, Kyiv

THE PROBLEM OF PRESERVATION OF NATIONAL IDENTITY OF THE UKRAINIAN DIASPORA (FOR EXAMPLE, UKRAINIAN CANADIAN IN THE SECOND HALF OF THE TWENTIETH CENTURY)

The problem of national identity is extremely important especially in the modern realities of life. Particularly relevant this issue is in relation to ukrainians living abroad. The ukrainian ethnic group in Canada, ranked second in the number of ukrainians living outside the country and the first by its activity in the development of social, cultural and spiritual life. In addition to successful integration into a new society, a professional recognition and success in their careers ukrainians are constantly concerned about the preservation of their own culture, language, traditions, etc.

Due to the flexible legislation the canadian government and implementation of it policy of multiculturalism, ukrainians quickly managed to develop its own wide network of educational, cultural, religious and scientific institutions in the country new settlement. Active in this sense it was the third wave of ukrainian emigration (the end of the 1940s the beginning of the 1990s), which was caused by political factors and consequences of the Second world war and contributed to the departure from the country of active, educated, politically literate citizens who actively expanded their social activities in Canada.

This part of the ukrainian elite and its descendants were not only able to integrate into a new society, but also to achieve high results in many spheres of life - politics, business, science, information technology, and the like. However, the ukrainians of Canada has always cared about their national identity by teaching children the ukrainian language, giving ukrainian periodicals, shifting to english ukrainian classics, celebrating national holidays and memorable dates. Important evidence of the work of the ukrainian ethnic group in Canada to maintain their own identity is the creation of the Canadian Institute of ukrainian studies, many ukrainian churches, outstanding museums dedicated to ukrainian culture and heritage, archives and libraries.

In canadian cities there are many streets that bear the names of prominent ukrainians, opened the monuments to Taras Shevchenko, Lesia Ukrainka, Ivan Franko, etc. Every year in the provinces of Alberta and Manitoba are held the festival of the ukrainian heritage, involving other ethnic groups of Canada. Therefore, by actively developing its culture, science and education, the ukrainians of Canada preserve their national identity, and transmit it to future generations.

Keywords: *emigration; Ukrainians in Canada; national identity; diaspora.*

REFERENCES

1. Multiculturalism - Ukrainian ethnography, available at: <http://etno.us.org.ua/tag/багатокультурність/> (ukr).
2. Balitska, Y.(2008), Youth policy of the Ukrainian Canadian Congress as the prospect development of future, *Actual problems of international relations*, Chernivtsi, Vol. 76, (2), pp. 188-190 (ukr).
3. Hrynoh, N. (2006), Activities Ukrainian scientific and historical institutions in Canada in 50-80 years. XX century, *Diaspora as a factor in establishing the state of Ukraine in the international community. The first international scientific conference*, Lviv, pp. 172-180 (ukr).
4. Zayachuk, Yu. (2005), Educational activities of Ukrainian higher institutions of Canada: historical context and present trends, Ukrainian dimension. International collection of information, educational, scientific, methodological articles and materials from Ukraine and diaspora, Part 4, Book 2, Nizhyn, pp. 111-126 (ukr).
5. Kaftan, A. (2010), Kim Campbell: Ukrainian politics is never boring, *Comments*, 9 (April) (ukr).
6. Lupul, T. (2010), Politicization of ethnicity as an institutional factor of modern Canadian nation-building process, Chernivtsi, 357 p. (ukr).
7. Marunchak, M. (1980), Forty years of work Ukrainian Canadian Committee 1940 - 1980, Winnipeg, 24 p.(ukr).
8. Neduzhko, Yu. Educative aspects of the Ukrainian diaspora in the West in the fight for independence Ukraine (mid 40's - 80-ies of XX century), available at: <http://www.history.org.ua/JournALL/xxx/12/26.pdf> (ukr).
9. Piskun, V. M and Cipko, A.V. and Shcherbatyuk A.V. and all. (2004), Ukrainian political emigration and diaspora in the twentieth century: the forms of cultural and intellectual rapport in the countries of residence, Kyiv, 252 p. (ukr).
10. Radchuk, A. (2016), Trapped economic despair: new risks of labor migration in Ukraine, *Slovo i dillo*, available at: <https://www.slovoidilo.ua/2016/06/15/kolonka/aleksandr-radchuk/ekonomika/u-pasttzi-ekonomichnoyi-bezvyxodi-novi-ryzyky-trudovoyi-mihracziyi-dlya-ukrayiny>
11. Semchyshyn, M. (1986), Fields of Ukrainian educational system, Toronto - New York - London, 283 p. (ukr).
12. Slonovska, O.B. Theoretical principles of multiculturalism and global experience, available at: <http://studentam.net.ua/content/view/7538/97/> (ukr).
13. Theoretical and methodological problems of the study of world history process, available at: <http://www.history.org.ua/?I=EHU&verbvar=Kanada&abcvar=14&bbcvar=1>(ukr).
14. Tyurmenko, I. (2008), The role of the Ukrainian Orthodox Church of Canada in the preservation of national and cultural values (late 40's - early 70 th century), Intern. nauk. and practical. Conf.: thesis, Lviv, 211 p. (ukr).
15. Ukrainians in Canada - from bread spikelet to Wayne Gretskiy, available at: <http://surma.moy.su/publ/1-1-0-2513> (ukr).
16. Chomiak, M. (1975), Chronicle center Shevchenko Scientific Society in Western Canada, Edmonton, 374 p. (ukr).
17. Ukraine a concide encyclopedia. Toronto, Ukrainian National Associton, V.1, 2. 1982, 1988.

© Кондрашевська Юлія

Надійшла до редакції 15.02.2017